

© Кризина П.С., Письменна О.В., Кузнецов М.Ю., Лісовий Д.Є., 2010

УДК 612.393:616-001.4:572.7

ЗАСТОСУВАННЯ НАНОДИСПЕРСНОГО ФЕРОМАГНЕТИЧНОГО ГЕЛЮ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЛІКУВАННЯ ОПІКОВИХ РАН

П.С.Кризина, О.В.Письменна, М.Ю.Кузнецов, Д.Є.Лісовий

Секція топографічної анатомії та оперативної хірургії (зав. – проф. П.С.Кризина) Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л.Шупика, м. Київ

Резюме. Установлено, що при місцевому лікуванні опікових ран шкіри III ступеня нанодисперсний феромагнетичний гель виявляє протекторну, сорбційну, антимікробну, знеболювальну та стимулюючу дію. Застосування нанодисперсного феромагнетичного гелю не потребує інших лікарських засобів.

Ключові слова: опікова рана, рановий процес, нанодисперсний феромагнетичний гель.

Проблема місцевого лікування термічних опіків шкіри надзвичайно актуальна, що зумовлено збільшенням їх частоти при виникненні природних і техногенних катастроф, а також у побуті і на підприємствах [1]. Серед причин смертності пацієнтів є опіковий шок, ендотоксемія, поліорганна недостатність та системна запальна реакція, тому в основу терапії опікових хворих для профілактики ускладнень повинні бути покладені заходи, які передбачали б корекцію системних порушень гомеостазу та оптимізували процеси загоєння опікових ран [2, 3]. А це обґрунтовує використання таких лікарських засобів, які б впливали на ці процеси. До таких лікарських засобів відносяться сорбційні матеріали, які прискорюють процеси очищення опікових ран від гнійного і некротичного вмісту, що призводить до зниження місцевої інтоксикації та відновлення гомеостазу (відновлення функції судин ГМЦР, місцевих нейрогуморальних зв'язків) [4]. Нами для місцевого лікування експериментальних опікових ран застосовано новий біостимулятор: нанодисперсні феромагнетичні порошки, іммобілізовані на макропористому гелі – нанодисперсний феромагнетичний гель (НДФМГ), який володіє вищезгаданими властивостями.

Мета дослідження. Вивчити вплив НДФМГ на перебіг ранового процесу при місцевому лікуванні експериментальних термічних опіків III ступеня.

Матеріал і методи. Дослідження проведені на 20 білих статевозрілих щурах масою тіла

180-220 г, поділених на контрольну (КГ) і дослідну (ДГ) групи по 10 щурів у кожній. Рани тварин КГ обробляли 5% спиртовим розчином йоду, а рани тварин ДГ покривали НДФМГ, який фіксувався до шкіри вузловими швами. Експериментальні рани моделювали в міжлопатковій ділянці площею 4 см² сконструйованим нами приладом із заданими параметрами температури, тиску і часу (А. с. № 1491483, СССР; 1987). Всі процедури виконували згідно з міжнародними правилами гуманного ставлення до тварин. При дослідженні застосовані такі методи: клініко-візуальне спостереження за станом тварин і перебігом ранового процесу (поведінка тварин, ступінь набряку та гіперемії шкіри і тканинних структур рани, терміни очищення рани від гнійно-некротичного вмісту, початок формування грануляційної тканини, епітелізації та загоєння); гістологічний (фарбування гістологічних зрізів гематоксиліном і еозином, за методом Ван Гізон); гістохімічний (визначення РНК за методом Браше, ДНК – за методом Фельгена-Шифа, ШИК-реакція – за методом Сабадоша); вимірювання місцевої температури електротермометром ТПЕМ-1; статистичний.

Результати дослідження та їх обговорення. Протягом перших трьох діб після нанесених ран поведінка тварин була неоднозначна. Щури КГ були загальмовані, малоактивні, неохоче пили воду і вживали їжу. Серед тварин ДГ цього не спостерігалось, що свідчило про наявність задовільних протекторних, антимікробних,

сорбційних, знеболювальних і детоксикаційних властивостей НДФМГ. На 5-ту добу різниця в поведінці тварин та перебігу ранового процесу тривала.

На першу добу в межах опікових ран тварин КГ візуально спостерігався набряк і гіперемія навколоранових і ранових тканин. Спостерігалось підвищення місцевої температури до $42,1 \pm 1,3^\circ\text{C}$. Гістологічно встановлено наявність альтерації, десквамації, розширення діаметрів судин ГМЦР зі стазом еритроцитів та набряк тканинних структур рани, крововиливи, некроз і некроліз. У ранах щурів ДГ вищезгадані ознаки ранового процесу були менш виражені. Рани були заповнені змертвілими структурами дерми. Гістологічним дослідженням установлено, що на межі між змертвілими і життєздатними тканинними структурами починав формуватися демаркаційний вал.

Через 3 доби у ранах щурів КГ зберігалися альтерація і десквамація судин ГМЦР, підвищена місцева температура, набряк як ранових, так і навколоранових тканинних структур. Гістологічно встановлена глибока дистрофія і перехід пошкоджених тканинно-клітинних структур у стан повного некрозу внаслідок значного порушення мікроциркуляції. У ранах тварин ДГ вищезгадані ознаки ранового процесу були у 2-3 рази менш вираженими завдяки протекторним, сорбційним, антимікробним та стимулювальним властивостям НДФМГ, чітко визначався демаркаційний вал.

На 7-му добу в ранах тварин ДГ відсутня інфільтрація та набряк ранових та навколоранових тканинних структур. Ранові поверхні були очищені від гнійно-некротичного вмісту і спостерігалось формування грануляційної тканини та епітеліального шару по периферії ран. Грануляції були яскраво-червоного кольору і вологі. Рановий процес перейшов у другу фазу, який характеризувався посиленням проліферативних і репаративних процесів, про що свідчили якісні реакції на РНК, ДНК і позитивна ШИК-реакція. У тварин КГ рани були покриті добре сформованим сухим струпом. Гістологічно встановлено формування двох демаркаційних валів у зв'язку з додатковою реінвазією мікрофлори у тканинній структурі опікових ран, що призвело до виникнення вторинних запальних реакцій, які негативно впливали і затримували

розвиток та формування грануляційної тканини.

Через 14 діб у ранах тварин ДГ переважали проліферативні процеси, які були пов'язані із завершенням формування тканинних структур, аналогічних прилеглий шкірі. У ранах щурів КГ тривали деструктивно-некротичні процеси у вигляді окремих запальних вогнищ. У грануляційній тканині розпочиналися процеси її реорганізації шляхом запускання капілярів з наступним склерозуванням та формуванням волокнистих структур рубцевої тканини і посилення епітеліального нашарування.

На 21-шу добу у ранах тварин КГ завершувалися процеси ремоделювання грануляційної тканини та її епітеліального шару. Візуально спостерігається формування сполучнотканинної основи рубцевої тканини. У тварин ДГ повністю закінчилося формування нової шкіри з незначною кількістю її придатків (сальних і потових залоз та волосяних фолікулів і волосся). Сформований новий шкірний покрив мав рівну і гладеньку поверхню, блідо-рожевий колір, був м'яким та еластичним і не випинав над рівнем прилеглої шкіри.

Бувші опікові рани тварин КГ на 27-му добу були заповнені сформованою рубцевою тканиною, яка мала тверду консистенцію, синьо-фіолетовий колір, нерівну поверхню, і випинала над рівнем прилеглої шкіри. Гістологічно в ній виявлялася мала кількість судин ГМЦР, а колагенові волокна були розташовані безладно, що призвело до формування рубців синьо-фіолетового кольору з нерівною поверхнею і випинання над рівнем прилеглої шкіри. Повне загоєння та епітелізація експериментальних опікових ран III ступеня у тварин ДГ завершувалися на $16,1 \pm 0,7$ доби ($p < 0,05$), у щурів КГ – на 7-8 діб пізніше ($24,5 \pm 0,6$ доби).

Висновки та перспектива наукового пошуку. 1. Нанодисперсний феромагнетичний гель при місцевому лікуванні експериментальних термічних опікових ранах III ступеня скорочує терміни перебігу фаз ранового процесу (гіперемії, набряку, очищення ран від гнійно-некротичних мас, формування грануляційної тканини, епітелізації) та загоєння опікових ран на 7-8 діб завдяки наявності високих протекторних, антимікробних, сорбційних, знеболювальних та стимулюючих властивостей. 2. Нанодисперсний феромагнетичний гель запобігає формуванню гіпертрофічних і келоїдних рубців,

прискорює епітелізацію, регулює репаративні процеси, забезпечує оптимальні умови для формування нової шкіри. 3. Нанодисперсний ферромагнетичний гель індіферентний до тканинних структур рани, легко накладається і знімається, не потребує застосування інших лікарських

засобів. 4. Для доклінічного і клінічного застосування нанодисперсного ферромагнетичного гелю в місцевому лікуванні термічних опікових ран необхідно подальше дослідження його впливу на перебіг ранового процесу і тканинної структури опікових ран.

Література

1. Бородин Ю.И. Исследование роли лимфатического дренажа в формировании процессов воспаления и регенерации при ожоге кожи / Ю.И.Бородин, Н.П.Бгатова, Ю.М.Викторова [и др.] // Морфол. ведомости. – 2004. – № 1-2. – С. 15.
2. Бгатова Н.П. Морфологическое исследование различных органов в условиях термического ожога кожи / Н.П.Бгатова, А.В.Викторов, Ж.А.Кирина [и др.] // Акт. пробл. морфол.: сб. науч. тр. – Красноярск, 2004. – С. 36-38.
3. Долгова О.И. Структурная организация тканевых микрорайонов различных органов в условиях термического ожога кожи / О.И.Долгова, А.В.Викторов, Ж.А.Кирина [и др.] // Пробл. лимфол. и интерстиц. массопереноса: матер. науч. конф. с междунар. уч. – Ч. 1. – Новосибирск, 2004. – С. 153-155.
4. Кризина П.С. Морфофункціональна оцінка впливу "Фероклею-С" на перебіг ранового процесу в експериментальних опікових ранах / П.С.Кризина // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2007. – Т. 6, № 1. – С. 19-21.

ПРИМЕНЕНИЕ НАНОДИСПЕРСНОГО ФЕРОМАГНЕТИЧЕСКОГО ГЕЛЯ ДЛЯ МЕСТНОГО ЛЕЧЕНИЯ ОЖОГОВЫХ РАН

Резюме. При местном лечении ожоговых ран кожи III степени нанодисперсный ферромагнетический гель проявляет протекторное, сорбционное, антимикробное, обезболивающее и стимулирующее воздействие. Применение данного геля не требует других лекарственных средств.
Ключевые слова: ожоговая рана, раневой процесс, нанодисперсный ферромагнетический гель.

THE APPLICATION OF NANODISPERSIVE FERROMAGNETIC GEL IN LOCAL TREATMENT OF BURN WOUNDS

Abstract. It has been found out that nanodispersive ferromagnetic gel manifests a protective, sorption, antimicrobial, anesthetic and stimulating effect in case of topical treatment of burn wounds of the skin. The application of nanodispersive ferromagnetic gel does not require other medications.
Key words: burn wound, wound process, nanodispersive ferromagnetic gel.

P.L.Shupyk National Medical Academy of Post-Graduate Education (Kyiv)

Надійшла 20.04.2010 р.
Рецензент – проф. Г.Я.Костюк (Вінниця)